

vőfély

Sokoldalú tisztségviselő házasságkötéskor. A lakodalomban szervező, irányító, a jókedv, a vidám hangulat biztosítója, vigyázója.

zugoly

Zug, elrejtett, eldugott kicsiny hely visszavonulásra, elbújásra.

zsámoly

Deszkalapokból összeállított ülőke.

zsávoly

Olyan sűrű len- vagy pamutszövet, amiből nyári öltönyt, esetleg zubbonyt készítenek.

zszindely

Fenyőfából faragott vékony tetőfedő lemez.

zszöllye

Párnázott, ruganyos, kényelmes karosszék. Színházban a jobb és drágább ülőhelyek közé tartozó székfajta.

IRODALOM

Bárcai Géza–Benkő Loránd–Berrár Jolán 1967: A magyar nyelv története. Tankönyvkiadó, Budapest

Benkő Loránd 1953: A magyar ly hang története. Nyelvtudományi Értekezések, I. szám, Akadémiai Kiadó, Budapest

H. Tóth István 1997: Magyar nyelv (Az általános iskola 8. osztálya számára. Alkotószerkesztő: Zsolnai József). Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Pásztor Emil 1998/2.: Az ly betűt tartalmazó szavak eddigi és újabb rendszerezése. Magyar Nyelvőr, Budapest

Szabó Dénes 1959: A magyar nyelvemlékek (Egyetemi magyar nyelvészeti füzetek). Tankönyvkiadó, Budapest

---

Gyermekszínházijátás a napköziben és a tanulószobán^{*}

A társas együttlét adta nevelési többlet lehetőség valóra váltására sokféle „varázslat” megtanulására van szükség. Ezeknek egyike a gyermekszínházijátás, az alkotó játék-dramaturgia. A dráma és a színház sajátos eszközeiből eredően a dramatikus nevelés elősegítheti: – a gyermekek közösségért tevékenykedő aktivitásának serkentését, – az ön- és emberismeret javítását, – a kreatív képességvonások, az önálló, rugalmas gondolkodás fejlődését, – az összpontosított, megtervezett munkára való készség kialakulását, – a testi, térbeli biztonságérzés javulását, az időérzék fejlődését, – a mozgás és beszéd tisztábbá, kifejezőbbé válását. – Olyan játékokat, gyakorlatokat állítunk össze, amelyek a csoport életkorának és mimes fejlettségének a legjobban megfelelnek. A könnyebb feladatokról haladunk a nehezebbek felé.

A klubfoglalkozások egymásra épülő tématervében válogatjuk a nagycsoportos-kiscsoportos improvizációs feladatokat. A fantáziát fejlesztő gyakorlatok után térünk rá a szöveges improvizációs játékokra. Nézzünk néhány kedvelt játékot:

---

^{*} A játékok beküldőjének személyét nem sikerült kideríteni, talán a megjelentetés után majd jelentkezik. (A szerk.)

1. *Lazító-koncentráló gyakorlatok*: – „A játékbolt kirakatában játékok vagytok. Mozdulatlanul tűrtek, hogy a járókelők kíváncsian nézegessenek benneteket.” (A vezető végigjárja a gyerekeket, s hangosan találgatja, hogy ki milyen játék.) – „Éjfélűt üt az óra” (megadott jel: ritmusdob, csengő stb.). „Most végre meglevencedhetek. Ki-ki kedvére élhet, mozoghat.” (Megadott jelre:) „Lejárt időtök, ismét megmerevedtek.” – „Zsák búza vagy, amelyet megrágtott egy kiséger. Folyik ki a búza, a zsák egyre kisebb...” – „Fadarab vagy, amelyből a mestered Pinokkiót faragja ki. Először a fejedet formálja meg. Próbáld mozgatni! Hozzálatott a karodhoz. Már tudod mozgatni az ujjaidat...” stb. – „Járunk jeges úton – vékony jégen – tócsák között...” És így tovább.

2. *A figyelemkoncentrációs gyakorlatra* egy példa: Két csoportra osztjuk a résztvevőket. Az egyik társaság mondjuk a Kukták, a másik a Bukták csoportja. Alkossanak egy-egy oszlopot! A vezető történetet rögtönöz, amelyben gyors egymásutánban, váratlanul szerepel a kukta és a bukta szó. Amelyik csapat a nevét hallja, az gyorsan meghajol. Aki nem hajol meg vagy rosszkor teszi, az kiesik a játékból.

3. *A mimes-improvizációs gyakorlatokat* állandóan „műsoron tartjuk”: – „Igyunk teát!” Itt vannak az asztalon a csészék, ott a cukor, amott a citrom. Készítsd el magadnak! Te milyen teát iszol? Nem hűlt ki? Nem túl forró? Nem hiányzik belőle valami? – kérdezhetjük sorra a gyerekeket. Adjunk váratlan fordulatot a játéknak: pl.: Képzeld el, hogy a csészében tea helyett Mira-víz van! – Képzletbeli léggömböket osztunk szét. „Fújd fel! Ha kész, csavard meg vagy kösd meg a végét! Kezdj vele játszani!” Adott jelre szétpukkan. – „Zuhanyozzunk! Helyezkedj a zuhanyrózsa alatt! Nyisd meg a csapját! A víz kellemesen simogatja a hasadat. Tartsd alá a két karodat is! Vigyázz, most elzártad a meleg csapot, csak a hideg vizet érzed!” – Nekiülzs tanulni. Készítsd elő a felszerelésedet! Hogyan tanulsz, ha van hozzá kedved? S ha nincs? Játssz el, hogy mindig megzavar valami a munkádban!” – „Mégysz hazafelé. Úgy érzed, valaki követ. Hogyan viselkedsz?” (Többféle csattanós befejezést adnak a gyermekek a játéknak.) – „Mi történt reggel? Játssz el, hogyan keltél fel, mit tettél, míg el nem indultál az iskolába?” Stb.

4. *Fantázia-fejlesztő gyakorlatokat* kell végeztetnünk részint érzékelés, részint szöveg alapján, mielőtt rátérnénk a mimes-szöveges improvizációs játékokra, s összekötőnk a mozgást a szöveggel:

Valamilyen érdekes tárgyat mutatunk a csoportnak. „Meséljétek el a történetét!” – Érdekes kép egy újságból. „Kik ezek az emberek? Mi a foglalkozásuk, milyen lehet a természetük? Milyen jellemvonásokat olvashatunk le az arcukról?” – Zenehallgatás. „Játsszátok el, mit hallottatok a zenében!” – „Itt egy bot. Mivé tudod alakítani, hogyan tudod használni?” (Hege-dűnek, gránátnak, golfütőnek, körömrészelőnek, seprűnek stb.) – Közös meseírás: valaki elkezd 3-4 mondatot, s a következő folytatja. Lehet úgy is játszani, hogy néhány szót súgunk minden gyermeknek, s egymás után úgy mondják el, szövik a történetet, hogy a kapott szavakat belefoglalják. – Átmenetet képeznek a szöveges gyakorlatokhoz azok a jelenetek, amikor megadott végszóra vagy kezdőszóra rögtönöznek jeleneteket. A jelenetet a 2-3-4 tagú csoportok külön megbeszélik. A jelenetek különbözők, pantomimmal fejezik ki a mondanivalót, s azonosan csak egy szót mondanak hangosan, pl. „Sikerült!”, „Végre!”, „Elég!”...

5. *Mimes-szöveges improvizációs játékötlek*: – Egy gyermekcsoport kirándulás közben eltéved. Rátalálnak útközben egy megszállott horgászra. Tőle próbálnak felvilágosítást kérni... – Gyermekek labdáznak a téren. A labda berepül egy nyitott ablakon. A csínytevők ijedten elbújnak, lesik, mi fog történni. Egy-két perc múlva látják, hogy egy öreg néni kilép a házból, hőna alatt a labdájuk... – Embercsoport áll az utcán. Felfelé bámulnak az összegyűlt járókelők. Valamit látnak a levegőben. Találgatják, mi lehet az... – Vándorszíntársulat járja az országot. Összesen négyféle jelmezük van (felsoroljuk). Egyik este vígjátékot, másik este tragédiát játszanak... Játsszátok el egy jelenetet, amelyben egy váratlan levél okoz bonyodalmat!... – Képzeld el, hogy mi egy nagy család vagyunk! Játsszunk el jeleneteket a család életéből!...